

ELTE | IK

PROGRAMOZÁS

Vezérlési szerkezetek

Horváth Győző

Ismétlés

Feladatmegoldás lépései

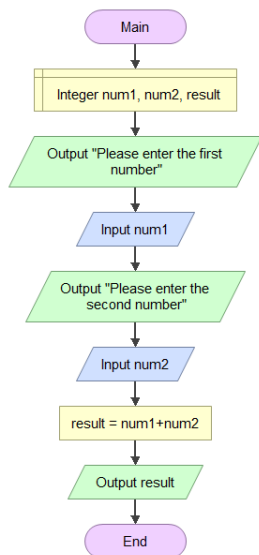
- Specifikáció
 - mi a feladat?
 - adatok, megszorítások, összefüggések
- Algoritmus
 - hogyan oldjuk meg a feladatot?
 - milyen lépésekre bontjuk?
 - szekvencia (utasítások egymás után)
 - elágazás (utasítások feltételes végrehajtása)
- Kód
 - megvalósítás a gép számára érthető módon
 - adatok deklarációja, beolvasás, feldolgozás, kiírás

Szekvencia

Szekvencia

- Hétköznapi algoritmus
 - pl. recept
- Algoritmusleíró nyelvek

Elkészítés

- A húst a zsiradéktól megtisztítjuk, 1 cm vastag szeletekre vágjuk. Enyhén mindkét oldalán kiklopfoljuk, kb. fél centi vastag szeleteket kapunk. Egy csipet sóval mindkét oldalát meghintjük.
1. oldalán kiklopfoljuk, kb. fél centi vastag szeleteket kapunk. Egy csipet sóval mindkét oldalát meghintjük.
 2. Előbb lisztbe, majd kicsi sóval elkevert, felvert tojásba, végül zsemlemorzsába forgatjuk a húsokat.
 3. Közepesen forró olajban, ami ellepi a hússzeleteket, szép aranybarnára kisütjük, először az egyik, majd a másik oldalát. (Én két részletben sütöttem ki: adagonként 30 perc alatt)
 4. Háztartási papírtörülővel bélelt tálba szedjük, hogy a felesleges olajat felitassuk róla.

húst megtisztítani

1cm vastag szeletekre vágni

klopolás

...

húst megtisztítani
1cm vastag szeletekre vágni
klopolás

...

Szekvencia

- Utasítások egymás utáni végrehajtása
- Korábbi példa
 - Programok általános felépítése
 - beolvasás
 - feldolgozás
 - kiírás
 - Ez három művelet/alprogram szekvenciája
- Esetek
 - több adat kiszámítása
 - segédadat használata (közbülső adat kiszámítása)

1. példa: több adat kiszámítása

Határozd meg egy kétjegyű szám első és második számjegyét!

Példa: $n=42 \rightarrow \text{számjegy1}=4, \text{számjegy2}=2$

Specifikáció

Be: $n \in \mathbb{N}$

Ki: $\text{számjegy1} \in \mathbb{N}, \text{számjegy2} \in \mathbb{N}$

Ef: $n \geq 10$ és $n \leq 99$ // $n \in [10..99]$

Uf: $\text{számjegy1} = n \text{ div } 10$ és
 $\text{számjegy2} = n \text{ mod } 10$

Vagy:

Uf: $\text{számjegy1} * 10 + \text{számjegy2} = n$

1. példa: több adat kiszámítása

Határozd meg egy kétjegyű szám első és második számjegyét!

Algoritmus

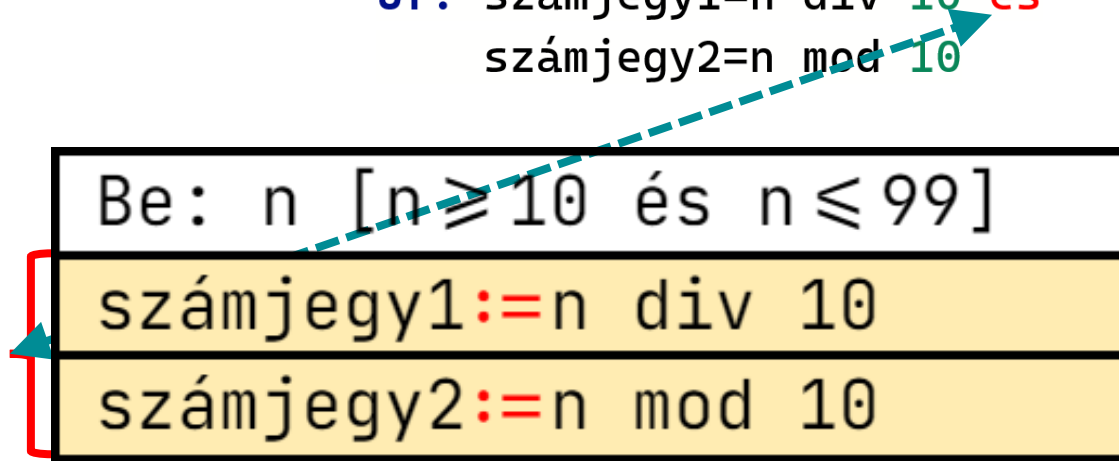
Specifikáció

Be: $n \in \mathbb{N}$

Ki: számjegy1 $\in \mathbb{N}$, számjegy2 $\in \mathbb{N}$

Ef: $n \geq 10$ és $n \leq 99$

Uf: számjegy1 = $n \text{ div } 10$ és
számjegy2 = $n \text{ mod } 10$

Be: n [$n \geq 10$ és $n \leq 99$]
számjegy1 := $n \text{ div } 10$
számjegy2 := $n \text{ mod } 10$
Ki: számjegy1, számjegy2

2. példa: segédadat használata

Határozd meg egy kétjegyű szám első számjegye nagyobb-e, mint a második számjegye!

Specifikáció

Be: $n \in \mathbb{N}$

Sa: számjegy1 $\in \mathbb{N}$,
számjegy2 $\in \mathbb{N}$

Ki: nagyobb $\in \mathbb{L}$

Ef: $n \geq 10$ és $n \leq 99$

Uf: számjegy1 = $n \text{ div } 10$ és
számjegy2 = $n \text{ mod } 10$ és
nagyobb = számjegy1 > számjegy2

Specifikáció

Be: $n \in \mathbb{N}$

Ki: nagyobb $\in \mathbb{L}$

Ef: $n \geq 10$ és $n \leq 99$

Uf: nagyobb =
 $n \text{ div } 10 > n \text{ mod } 10$

Példa: $n=42 \rightarrow$ nagyobb=igaz

2. példa: segédadat használata

Határozd meg egy kétjegyű szám első és második számjegyét!

Algoritmus

Specifikáció

Be: $n \in \mathbb{N}$

Sa: számjegy1 $\in \mathbb{N}$,
számjegy2 $\in \mathbb{N}$

Ki: nagyobb $\in \mathbb{L}$

Ef: $n \geq 10$ és $n \leq 99$

Uf: számjegy1 = $n \text{ div } 10$ és
számjegy2 = $n \text{ mod } 10$ és
nagyobb = számjegy1 > számjegy2

Be: n [$n \geq 10$ és $n \leq 99$]

számjegy1 := $n \text{ div } 10$

számjegy2 := $n \text{ mod } 10$

nagyobb := számjegy1 > számjegy2

Ki: nagyobb

Változó

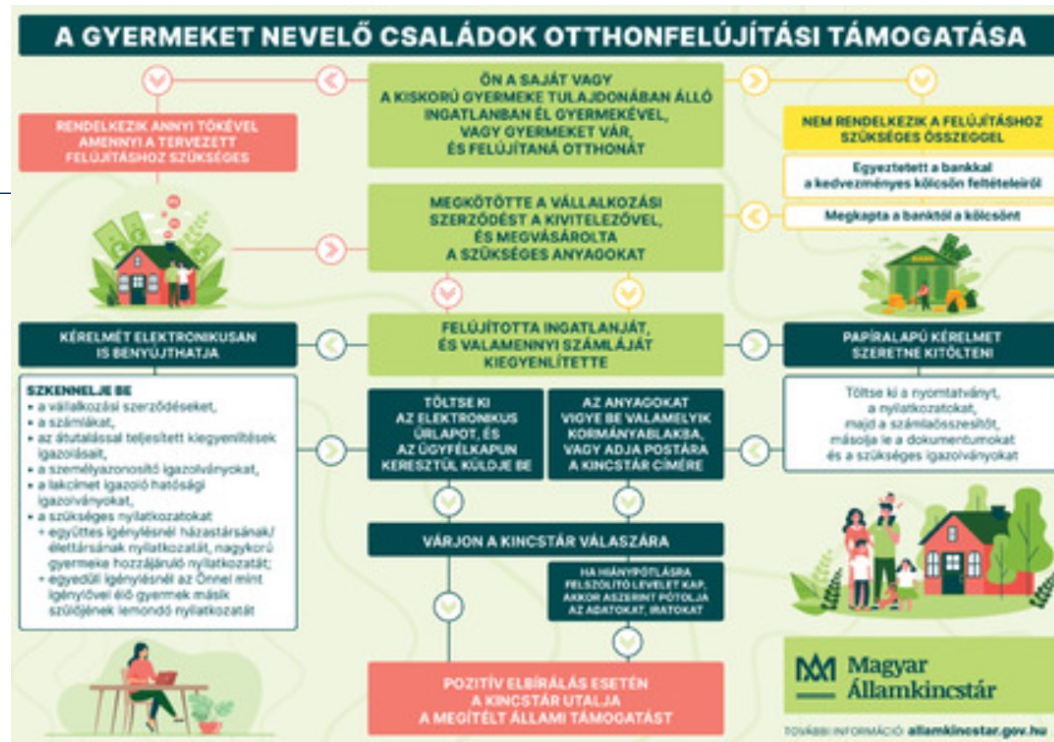
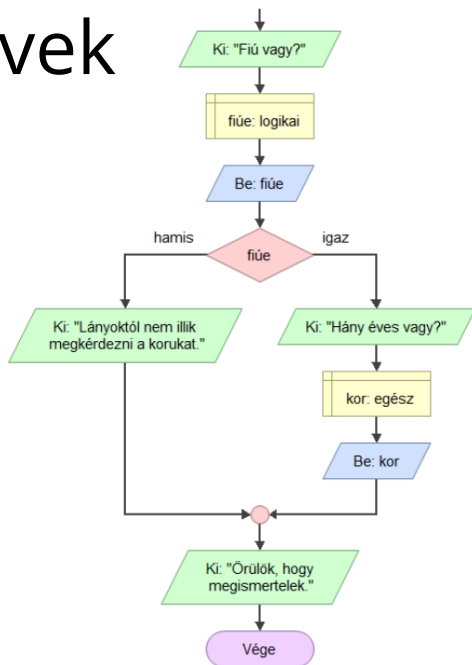
számjegy1: Egész,
számjegy2: Egész

Elágazás

Elágazás

- Hétköznapi algoritmus
 - pl: ügyintézés
- Algoritmusleíró nyelvek

Ha feltétel akkor
utasítások igaz esetén
különben
utasítások hamis esetén
Elágazás vége

T	rendelkezik saját tőkével?	F
😊	bankkal egyeztetni hitelfelvétel	

Feladatok elágazásra: vércsoport – 1

Feladat:

Egy ember vércsoportját (Rh negatív vagy pozitív) egy génpár határozza meg. Mindkét gén lehet „+” vagy „-” típusú. A „++” és a „+-” típusúak az „Rh pozitívok”, a „--” típusúak pedig az „Rh negatívok”.

Írj programot, amely megadja egy ember vércsoportját a génpárja ismeretében!

Példa: $x=+$, $y=-$ \rightarrow $v=\text{Rh}+$

Feladatok elágazásra: vércsoport

Példa: $x="+", y="-" \rightarrow v="Rh+"$

Specifikáció:

Be: $x \in C, y \in C$

Ki: $v \in S$

Ef: $(x="+" \text{ vagy } x="-") \text{ és } (y="+" \text{ vagy } y="-")$

Uf: $((x="+" \text{ vagy } y="+") \text{ és } v="Rh+") \text{ vagy } ((x="-" \text{ és } y="-") \text{ és } v="Rh-")$

C =Karakterek halmaza

S =Karakter-sorozatok
(szövegek) halmaza

Ef: $x, y \in \{ "+", "-" \}$

Algoritmus:

$\text{nem}(x="+" \text{ vagy } y="+")$

Elhagyjuk a
változók
deklarálását, a
beolvasást és a
kiírást

T	$x="+" \text{ vagy } y="+"$		F
	$v := "Rh+"$	$v := "Rh-"$	

Feladatok elágazásra: vércsoport ¹

a	b	a->b
igaz	igaz	igaz
igaz	hamis	hamis
hamis	igaz	igaz
hamis	hamis	igaz

Specifikáció:

Be: $x \in C, y \in C$

Ki: $v \in S$

Ef: $(x = "+" \text{ vagy } x = "-") \text{ és } (y = "+" \text{ vagy } y = "-")$

Uf: $((x = "+" \text{ vagy } y = "+") \rightarrow v = "Rh+") \text{ és } (\text{nem}(x = "+" \text{ vagy } y = "+") \rightarrow v = "Rh-")$

Algoritmus:

$x = "+" \text{ vagy } y = "+"$	$\text{nem}(x = "+" \text{ vagy } y = "+")$
$v := "Rh+"$	$v := "Rh-"$

$x = "+" \text{ vagy } y = "+"$	
$v := "Rh+"$	$v := "Rh-"$

Feladatok elágazásra: vércsoport – 2

Feladat:

*Egy ember vércsoportját (A, B, AB vagy 0) egy génpár határozza meg. Mindkét gén lehet **a**, **b** vagy **0** típusú.*

A vércsoport meghatározása: $A=\{aa,a0,0a\}$; $B=\{bb,b0,0b\}$; $AB=\{ab,ba\}$; $0=\{00\}$.

Írj programot, amely megadja egy ember vércsoportját a génpárja ismeretében!

Példa: $x="a", y="b" \rightarrow v="AB"$

Feladatok elágazásra: vércsoport – 2

Példa: $x="a", y="b" \rightarrow v="AB"$

Specifikáció:

Be: $x \in C, y \in C$

Ki: $v \in S$

Ef: $(x="a" \text{ vagy } x="b" \text{ vagy } x="0") \text{ és } (y="a" \text{ vagy } y="b" \text{ vagy } y="0")$

Uf: $((x="a" \text{ és } y \neq "b" \text{ vagy } x \neq "b" \text{ és } y="a") \rightarrow v="A") \text{ és } ((x="b" \text{ és } y \neq "a" \text{ vagy } x \neq "a" \text{ és } y="b") \rightarrow v="B") \text{ és } ((x="a" \text{ és } y="b" \text{ vagy } x="b" \text{ és } y="a") \rightarrow v="AB") \text{ és } ((x="0" \text{ és } y="0") \rightarrow v="0")$

Egy ember vércsoportját (A, B, AB vagy 0) egy génpár határozza meg. Mindkét gén lehet **a**, **b** vagy **0** típusú.

A vércsoport meghatározása: $A=\{aa,a0,0a\}$; $B=\{bb,b0,0b\}$; $AB=\{ab,ba\}$; $0=\{00\}$.

Írj programot, amely megadja egy ember vércsoportját a génpárja ismeretében!

Feladatok elágazásra: vércsoport – 2

Algoritmus₂:

Sokirányú
elágazással.

$x = "a"$ és $y \neq "b"$ vagy $x \neq "b"$ és $y = "a"$	$x = "b"$ és $y \neq "a"$ vagy $x \neq "a"$ és $y = "b"$	$x = "a"$ és $y = "b"$ vagy $x = "b"$ és $y = "a"$	$x = "0"$ és $y = "0"$
$v := "A"$	$v := "B"$	$v := "AB"$	$v := "0"$

Specifikáció:

Be: $x \in C, y \in C$

Ki: $v \in S$

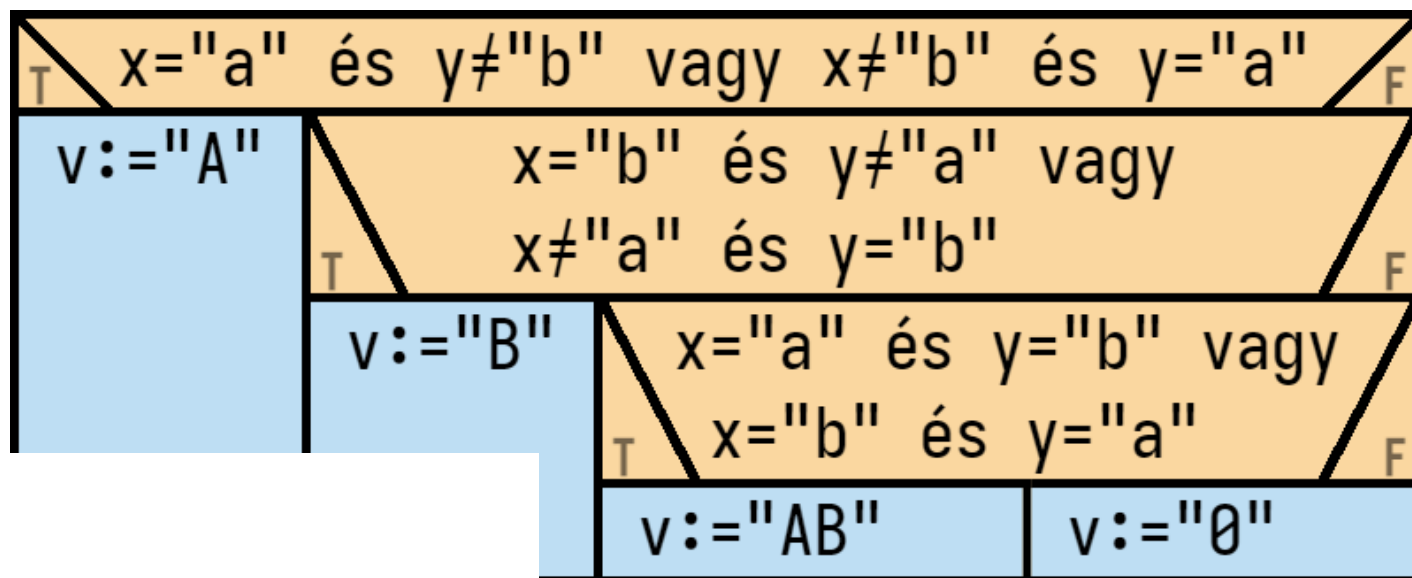
Ef: $(x = "a" \text{ vagy } x = "b" \text{ vagy } x = "0")$ és
 $(y = "a" \text{ vagy } y = "b" \text{ vagy } y = "0")$

Uf: $((x = "a" \text{ és } y \neq "b" \text{ vagy } x \neq "b" \text{ és } y = "a") \rightarrow v = "A")$ és
 $((x = "b" \text{ és } y \neq "a" \text{ vagy } x \neq "a" \text{ és } y = "b") \rightarrow v = "B")$ és
 $((x = "a" \text{ és } y = "b" \text{ vagy } x = "b" \text{ és } y = "a") \rightarrow v = "AB")$ és
 $((x = "0" \text{ és } y = "0") \rightarrow v = "0")$

Feladatok elágazásra: vércsoport – 2

Algoritmus₁:

Kétirányú
elágazások
egymásba
ágyazásával.

Specifikáció:

Be: $x \in C$, $y \in C$

Ki: $v \in S$

Ef: $(x = "a" \text{ vagy } x = "b" \text{ vagy } x = "0")$ és
 $(y = "a" \text{ vagy } y = "b" \text{ vagy } y = "0")$

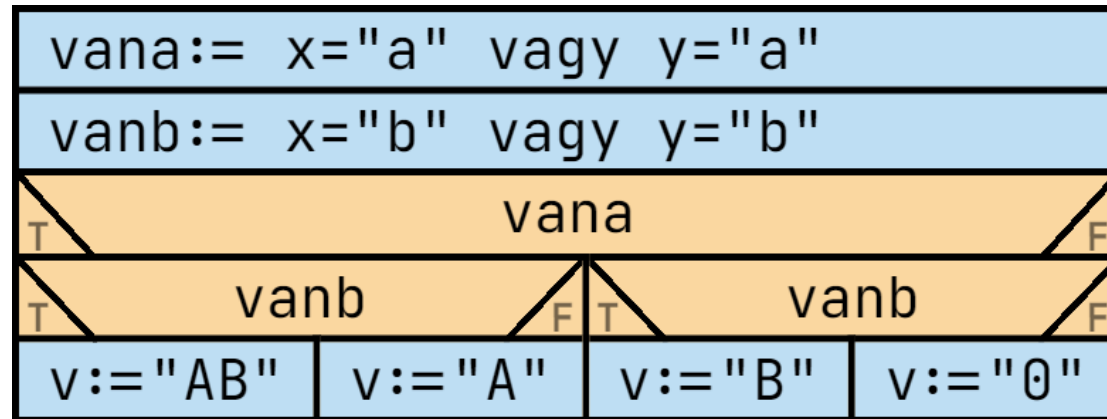
Uf: $(x = "a" \text{ és } y \neq "b" \text{ vagy } x \neq "b" \text{ és } y = "a" \rightarrow v = "A")$ és
 $(x = "b" \text{ és } y \neq "a" \text{ vagy } x \neq "a" \text{ és } y = "b" \rightarrow v = "B")$ és
 $(x = "a" \text{ és } y = "b" \text{ vagy } x = "b" \text{ és } y = "a" \rightarrow v = "AB")$ és
 $(x = "0" \text{ és } y = "0" \rightarrow v = "0")$

Feladatok elágazásra: vércsoport –

Lokális változók
deklarálása

Algoritmus₃:

Segédváltozók
bevezetésével.

Változó
vana,
vanb: Logikai

Specifikáció:

Be: $x \in C$, $y \in C$

Ki: $v \in S$

Ef: $(x="a" \text{ vagy } x="b" \text{ vagy } x="0") \text{ és } (y="a" \text{ vagy } y="b" \text{ vagy } y="0")$

Uf: $(x="a" \text{ és } y \neq "b" \text{ vagy } x \neq "b" \text{ és } y="a" \rightarrow v="A") \text{ és } (x="b" \text{ és } y \neq "a" \text{ vagy } x \neq "a" \text{ és } y="b" \rightarrow v="B") \text{ és } (x="a" \text{ és } y="b" \text{ vagy } x="b" \text{ és } y="a" \rightarrow v="AB") \text{ és } (x="0" \text{ és } y="0" \rightarrow v="0")$

Elágazás

Kód:

kétirányú

```
if (felt) {  
    utasítás1  
}  
else {  
    utasítás2  
}
```

elágazás

sokirányú
(általános)

```
if (felt1) {  
    utasítás1  
}  
else if (...) {  
    ...  
}  
else if (feltn) {  
    utasításn  
}  
else {  
    utasítás  
}
```

Elágazás

Kód:

sokirányú
elágazás (speciális)

```
switch (kif)
{
    case érték1: utasítás1; break;
    case ... : ... ; break;
    case értékN: utasításN; break;
    default elhagyható; break;
}
```

Kód

$x = "a"$ és $y \neq "b"$ vagy $x \neq "b"$ és $y = "a"$	$x = "b"$ és $y \neq "a"$ vagy $x \neq "a"$ és $y = "b"$	$x = "a"$ és $y = "b"$ vagy $x = "b"$ és $y = "a"$	$x = "0"$ és $y = "0"$
$v := "A"$	$v := "B"$	$v := "AB"$	$v := "0"$

```
// 1. deklarálás
char x, y;
string v = "";
// 2. beolvasás
Console.Write("x = ");
char.TryParse(Console.ReadLine(), out x);
Console.Write("y = ");
char.TryParse(Console.ReadLine(), out y);
// 3. feldolgozás
if ((x == 'a' && y != 'b') || (x != 'b' && y == 'a')) {
    v = "A";
}
else if ((x == 'b' && y != 'a') || (x != 'a' && y == 'b')) {
    v = "B";
}
else if ((x == 'a' && y == 'b') || (x == 'b' && y == 'a')) {
    v = "AB";
}
else if (x == '0' && y == '0') {
    v = "0";
}
// 4. kiírás
Console.WriteLine("v = {0}", v);
```

Háromszög

Feladat:

3 szám lehet-e egy derékszögű háromszög 3 oldala?

Megoldás:

- Akkor lehet, ha $a^2 + b^2 = c^2$
- Akkor nem lehet, ha ez nem teljesül

Példa: háromszög

Tessék kipróbálni az alábbi adatokkal!

a: 3

b: 4

c: 5.0000000000000001

lehet: false

Feladat:

3 szám lehet-e egy derékszögű háromszög 3 oldala?

Specifikáció:

Be: $a \in \mathbb{R}$, $b \in \mathbb{R}$, $c \in \mathbb{R}$

\mathbb{R} =Valós számok **halmaza**

Ki: lehet $\in \mathbb{L}$

\mathbb{L} =Logikai értékek **halmaza**

Ef: $a > 0$ és $b > 0$ és $c > 0$

Uf: $(a^2 + b^2 = c^2$ és $\text{lehet} = \text{igaz})$ vagy
 $(a^2 + b^2 \neq c^2$ és $\text{lehet} = \text{hamis})$

Megjegyzés: a 3 szám sorrendjét ezek szerint implicite rögzítettük
– c az átfogó hossza!

Példa: háromszög

Feladat:

3 szám lehet-e egy derékszögű háromszög 3 oldala?

Specifikáció₂:

Be: $a \in \mathbb{R}, b \in \mathbb{R}, c \in \mathbb{R}$

Ki: lehet $\in \mathbb{L}$

Ef: $0 < a$ és $a \leq b$ és $b \leq c$

Uf: $(a^2 + b^2 = c^2$ és lehet=igaz) vagy
 $(a^2 + b^2 \neq c^2$ és lehet=hamis)

Megjegyzés: a 3 szám sorrendjét ezek szerint **explicit**e rögzítettük
– c az átfogó hossza!

Példa: háromszög

Implikáció:

a „ha-akkor” logikai kifejezése

a	b	a→b
igaz	igaz	igaz
igaz	hamis	hamis
hamis	igaz	igaz
hamis	hamis	igaz

Uf: $(a*a+b*b=c*c \text{ és lehet=igaz}) \text{ vagy}$
 $(a*a+b*b \neq c*c \text{ és lehet=hamis})$

Uf: $(a*a+b*b=c*c \rightarrow \text{lehet=igaz}) \text{ és}$
 $(a*a+b*b \neq c*c \rightarrow \text{lehet=hamis})$

Példa: háromszög

A valós típusú azonosság körül adódhatnak problémák a valós típusú adatok ábrázolása miatt.
A precíz megoldás:
 $|a^2+b^2-c^2| < \epsilon$

Be: $a \in \mathbb{R}, b \in \mathbb{R}, c \in \mathbb{R}$

Ki: $lehet \in L$

Ef: $0 < a$ és $a \leq b$ és $b \leq c$

Uf: $(a^2+b^2=c^2 \rightarrow lehet=igaz)$ és
 $(a^2+b^2 \neq c^2 \rightarrow lehet=hamis)$

Algoritmus:

T	$a^2+b^2=c^2$	F
lehet:=igaz	lehet:=hamis	

Kód megoldás

```
// Deklaráció
double a, b, c;
bool lehet;
// Beolvasás
Console.Write("a = ");
double.TryParse(Console.ReadLine(), out a);

Console.Write("b = ");
double.TryParse(Console.ReadLine(), out b);

Console.Write("c = ");
double.TryParse(Console.ReadLine(), out c);

// Feldolgozás
if (a * a + b * b == c * c) {
    lehet = true;
}
else {
    lehet = false;
}

// Kiírás
Console.WriteLine("Lehet derékszögű háromszög: {0}", lehet);
```

A valós típusú azonosság körül adódhatnak problémák a valós típusú adatok ábrázolása miatt.

A precíz megoldás:
 $Abs(a*a+b*b-c*c) < \epsilon$

T	a*a+b*b=c*c		F
	lehet:=igaz	lehet:=hamis	

Példa: háromszög

Specifikáció₃:

Be: $a \in \mathbb{R}, b \in \mathbb{R}, c \in \mathbb{R}$

Ki: $lehet \in \mathbb{L}$

Ef: $0 < a$ és $a \leq b$ és $b \leq c$

Uf: $lehet = (a*a + b*b = c*c)$

Algoritmus:

$lehet := (a*a + b*b = c*c)$

Példa: háromszög

Egy másik **algoritmus** a lényegi részre:

Segéd változók deklarálása
„széljegyzetként”

$aa := a * a$	Változó $aa, bb, cc : Valós$
$bb := b * b$	
$cc := c * c$	
$lehet := (aa + bb = cc)$	

Bevezethetők/-endők segéd (belső, saját) változók.

Kód megoldás

```
// Deklaráció
double a, b, c;
bool lehet;
// Beolvasás
Console.Write("a = ");
double.TryParse(Console.ReadLine(), out a);

Console.Write("b = ");
double.TryParse(Console.ReadLine(), out b);

Console.Write("c = ");
double.TryParse(Console.ReadLine(), out c);

// Feldolgozás
lehet = (a * a + b * b == c * c);

// Kiírás
Console.WriteLine("Lehet derékszögű háromszög: {0}", lehet);
```


Kód megoldás

```
// Deklaráció és beolvasás ld. korábban
// Előfeltétel ellenőrzés
if (0 < a && a <= b && b <= c) {
    // Feldolgozás
    lehet = (a * a + b * b == c * c);

    // Kiírás
    if (lehet) {
        Console.WriteLine("Lehet derékszögű háromszög");
    }
    else {
        Console.WriteLine("Nem lehet derékszögű háromszög");
    }
}
else {
    Console.WriteLine("Nem megfelelő értékek! Futtassa újra!");
}
```

Másodfokú egyenlet

Feladat: Adjuk meg a másodfokú egyenlet egy megoldását!

Az egyenlet: $ax^2+bx+c=0$.

Specifikáció₁:

Be: $a \in \mathbb{R}$, $b \in \mathbb{R}$, $c \in \mathbb{R}$

Ki: $x \in \mathbb{R}$

Ef: -

Uf: $a*x*x+b*x+c=0$ // $ax^2+bx+c=0$

Megjegyzés: az uf. nem ad algoritmizálható információt. Nem baj, sőt tipikus, de ... próbálkozzunk még!

Megoldóképlet:

$$x_{1,2} = \frac{-b \pm \sqrt{b^2 - 4 * a * c}}{2 * a}$$

Másodfokú egyenlet

Specifikáció₂:

Be: $a \in \mathbb{R}, b \in \mathbb{R}, c \in \mathbb{R}$

Ki: $x \in \mathbb{R}$

Ef: $a \neq 0$

Uf: $x = (-b \pm \sqrt{b^2 - 4ac}) / (2a)$

Nyitott kérdések:

- *Mindig/Mikor van megoldás?*
- *Egy megoldás van?*

Másodfokú egyenlet

Specifikáció:

Be: $a \in \mathbb{R}$, $b \in \mathbb{R}$, $c \in \mathbb{R}$

Ki: $x \in \mathbb{R}$, $van \in L$

Ef: $a \neq 0$

Uf: $van = (b*b - 4*a*c \geq 0)$ és

$van \rightarrow x = \frac{-b + \sqrt{b*b - 4*a*c}}{2*a}$

Másodfokú egyenlet

Kimenetbővítés:

Ki: $x \in \mathbb{R}$, $van \in L$

Uf: $van = (b^2 - 4ac \geq 0)$ és

$van \rightarrow x = (-b \pm \sqrt{b^2 - 4ac}) / (2a)$

Nyitott kérdés:

- *Egy megoldás van? – hf.*

Másodfokú egyenlet

Algoritmus:

Specifikáció:

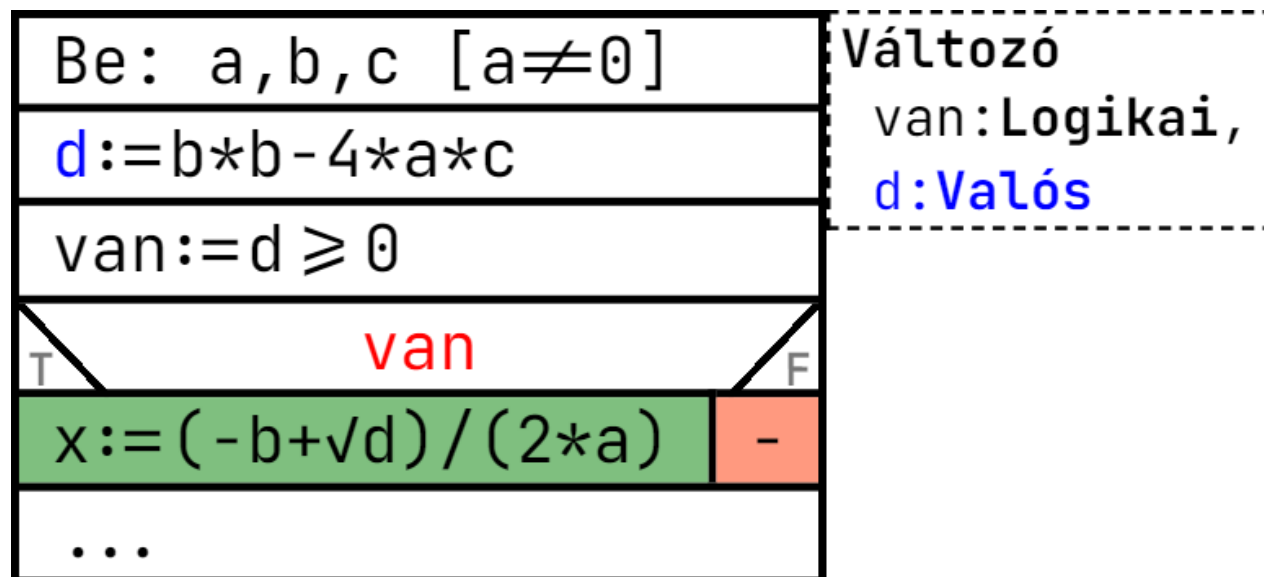
Be: $a \in \mathbb{R}$, $b \in \mathbb{R}$, $c \in \mathbb{R}$

Ki: $x \in \mathbb{R}$, $\text{van} \in \mathbb{L}$

Ef: $a \neq 0$

Uf: $\text{van} = (b^2 - 4ac \geq 0)$ és

$\text{van} \rightarrow x = \frac{-b \pm \sqrt{b^2 - 4ac}}{2a}$

Ciklus

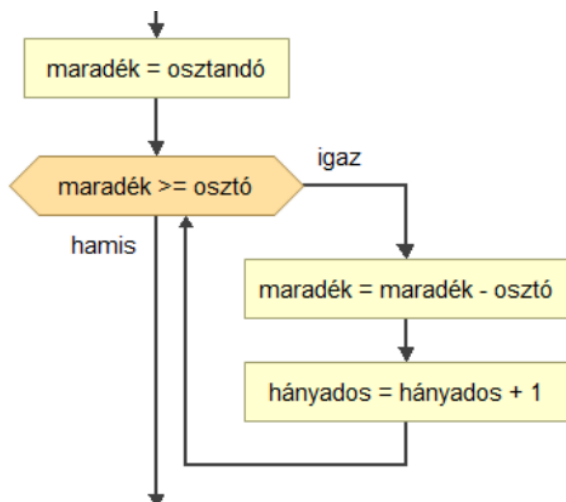
Ciklus

- Ismételt végrehajtás
- Hétköznapi algoritmusok
 - Addig jár a korsó a kútra, **amíg** el nem törik
 - Recept
- Algoritmusleíró nyelvek

Egyszerűen csak várjuk meg, **amíg** felforr a víz és tegyük bele a tojásokat, így biztos nem okoz majd nagy nehézséget a hámozás.

ÁPRILY LAJOS: ÁMULNI MÉG... (részlet)
„Ámulni még, **ameddig** lehet, **amíg** a szíved jó ütemre dobban, megőrizni a táguló szemet, mellyel csodálkoztál gyermekkorodban..

Ciklus **amíg** nem törött?
menj a kútra korsó!
Ciklus vége

nem törött?

menj a kútra korsó!

Ciklusok – elemi feladatok

Feladat:

Add össze 1-től kezdve az első 5 számot!

Specifikáció:

Be: -

Ki: $\text{összeg} \in \mathbb{N}$

Ef: -

Uf: $\text{összeg} = 1 + 2 + 3 + 4 + 5$

Algoritmus:

$\text{összeg} := 1 + 2 + 3 + 4 + 5$

Ciklusok – elemi feladatok

Feladat:

Add össze 1-től kezdve az első n számot!

Specifikáció:

Be: $n \in \mathbb{N}$

Ki: $\text{összeg} \in \mathbb{N}$

Ef: -

Uf: $\text{összeg} = 1 + 2 + 3 + \dots + n$

Ez nem működik!

Viszont matematikában erre van operátor:

$$\text{összeg} = \sum_{i=1}^n i$$

Helyette:

Uf: $\text{összeg} = \text{SZUMMA}(i=1..n, i)$

összeg := 0

$i = 1..n$

összeg := összeg + i

Változó
 i : Egész

Ciklusok – elemi feladatok

Feladat:

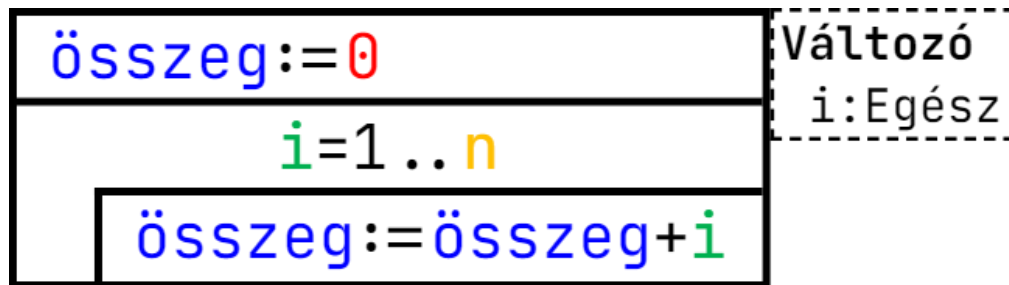
Add össze 1-től kezdve az első n számot!

Specifikáció:

Uf: $\text{összeg} = \text{SZUMMA}(i=1..n, i)$
 $= 0 + 1 + 2 + 3 + \dots + n$
 $= (((((0) + 1) + 2) + 3) + \dots + n)$

Mi ismétlődik? Egy zárójeleshez értékhez (részösszeg) való hozzáadás.

Algoritmus:

Egy szám faktoriálisa

Feladat:

Határozd egy természetes szám faktoriálisának értékét!

Specifikáció:

Be: $n \in \mathbb{N}$

Ki: $\text{fakt} \in \mathbb{N}$

Ef: $n > 0$

Uf: $\text{fakt} = n! = 1 * 2 * 3 * \dots * n$

Így is lehet írni: n eleme \mathbb{N}

Ha van (köz)ismert matematikai művelet / fogalom, lehet használni.

$$\text{fakt} = \prod_{i=1}^{\text{szám}} i$$

Algoritmus:

```
fakt:=1
```

```
i=2..n
```

```
  fakt:=fakt*i
```

Változó
i: Egész

Ciklusok

Feladat:

Add meg egy természetes szám (>1) 1-től különböző legkisebb osztóját!

Specifikáció:

Be: $n \in \mathbb{N}$

Ki: $o \in \mathbb{N}$

Ef: $n > 1$

Uf: $1 < o \leq n$ és $o \mid n$ és $\forall i \in [2..o-1]: (i \nmid n)$

Példa: $n=15 \rightarrow o=3$

A megoldás reprezentálása:

Specifikáció:

Be: $n \in \mathbb{N}$
Ki: $o \in \mathbb{N}$
Ef: $n > 1$
Uf: $1 < o \leq n$ és $o \mid n$ és
 $\forall i \in [2..o-1]: (i \nmid n)$

Változó

n : **Egész**

o : **Egész**

Programváltozók
deklarálása

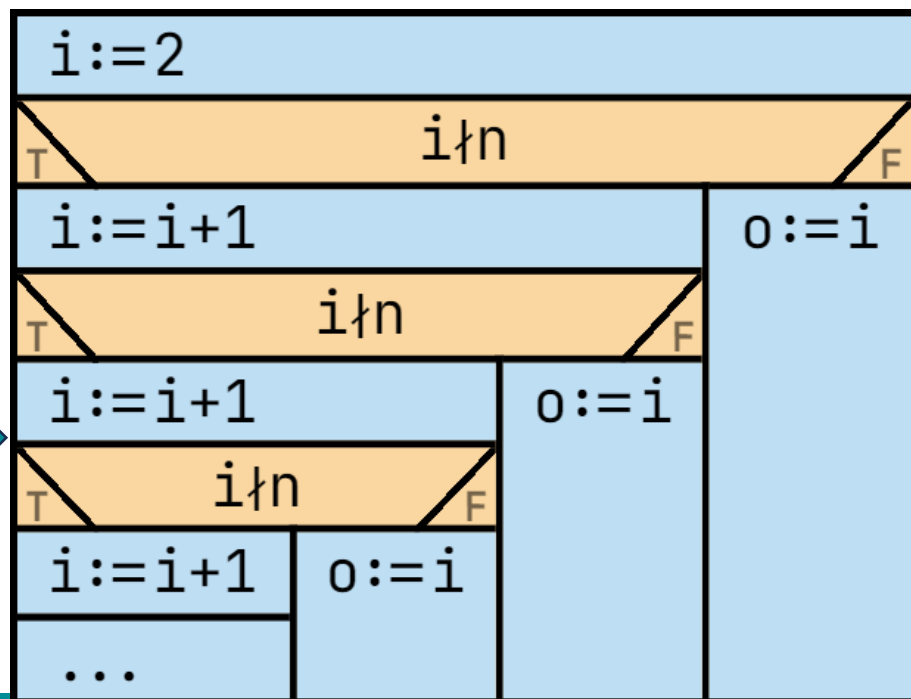
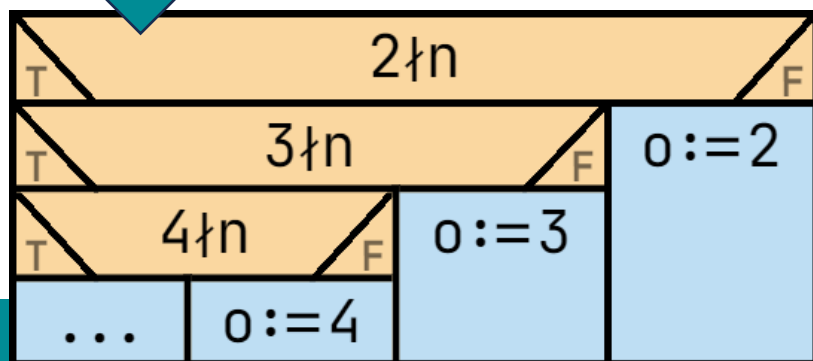
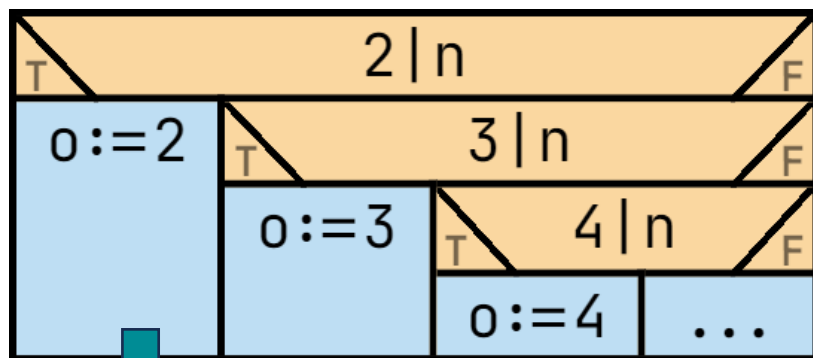
Reprezentációs „szabály” a specifikáció \rightarrow reprezentáció
áttéréskor:

$n \rightarrow$ **Egész**

Ciklusok

A megoldás ötlete:

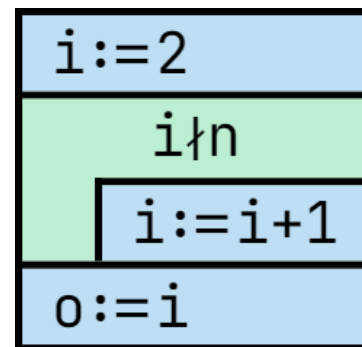
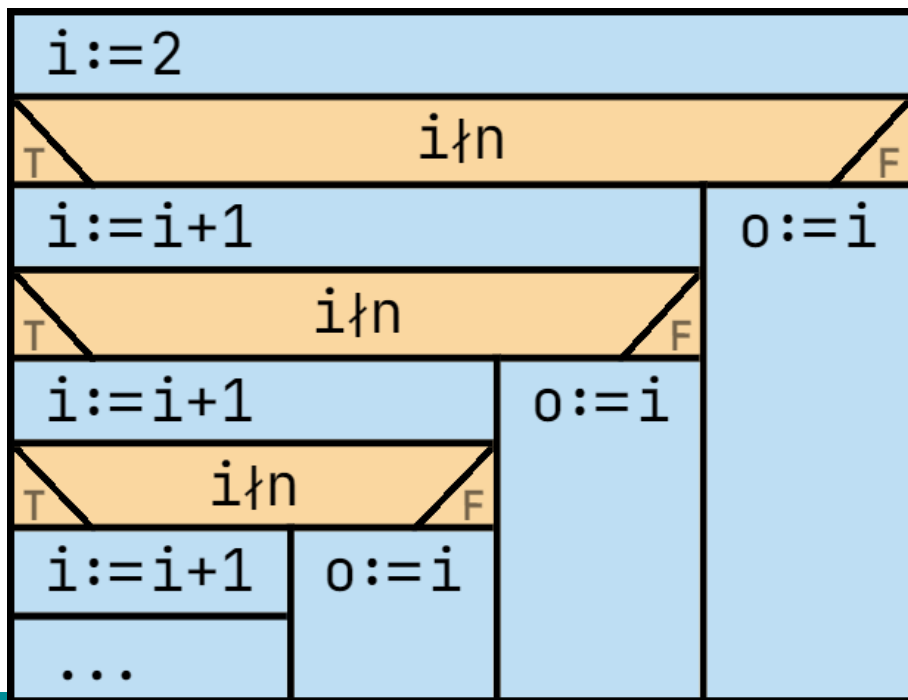
Próbáljuk ki a 2-t; ha nem jó, akkor a 3-at, ha az sem, akkor a 4-et, ...; legkésőbb az n jó lesz!

Ciklusok

A megoldás ötlete:

Próbáljuk ki a 2-t; ha nem jó, akkor a 3-at, ha az sem, akkor a 4-et, ...; legkésőbb az n jó lesz!

Ciklusok

A megoldás ötlete:

Próbáljuk ki a 2-t; ha nem jó, akkor a 3-at,
ha az sem, akkor a 4-et, ...; legkésőbb az n jó lesz!

Az ezt kifejező lényegi algoritmus:

Az i változó szerepe: végigmenni egy halmaz elemein.

Specifikáció:

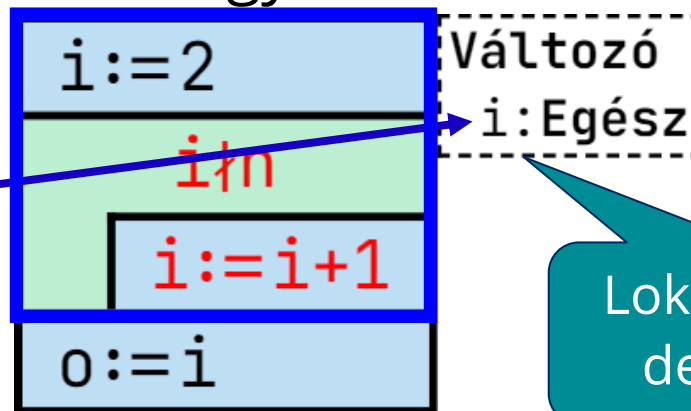
Be: $n \in \mathbb{N}$

Ki: $o \in \mathbb{N}$

Ef: $n > 1$

Uf: $1 < o \leq n$ és $o | n$ és

$\forall i \in [2..o-1]: (i \nmid n)$

Lokális változó
deklarálása

Ciklusok

Példa: $n=15 \rightarrow lko=3; lno=5$

Feladat:

Határozzuk meg egy természetes szám ($n>1$) 1-től különböző legkisebb és önmagától különböző legnagyobb osztóját!

Specifikáció:

Be: $n \in \mathbb{N}$

Ki: $lko \in \mathbb{N}, lno \in \mathbb{N}$

Ef: $n > 1$

Uf: $1 < lko \leq n$ és $1 \leq lno < n$ és

$lko \mid n$ és $\forall i \in [2..lko-1]: (i \nmid n)$ és

$lno \mid n$ és $\forall i \in [lno+1..n-1]: (i \nmid n)$

Specifikáció:

Be: $n \in \mathbb{N}$

Ki: $o \in \mathbb{N}$

Ef: $n > 1$

Uf: $1 < o \leq n$ és $o \mid n$ és
 $\forall i \in [2..o-1]: (i \nmid n)$

Ciklusok

Algoritmus:

Feladat:

Határozzuk meg egy természetes szám ($n > 1$) 1-től különböző legkisebb és önmagától különböző legnagyobb osztóját!

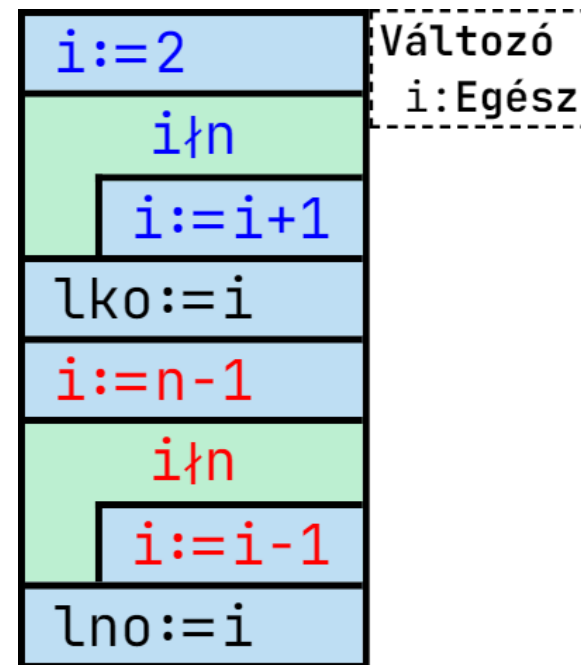
Specifikáció:

Be: $n \in \mathbb{N}$

Ki: $lko \in \mathbb{N}$, $lno \in \mathbb{N}$

Ef: $n > 1$

Uf: $1 < lko \leq n$ és $1 \leq lno < n$ és
 $lko \mid n$ és $\forall i \in [2..lko-1]: (i \nmid n)$ és
 $lno \mid n$ és $\forall i \in [lno+1..n-1]: (i \nmid n)$

Ciklusok

Megjegyzés:

A specifikációból az algoritmus megkapható, de az lno az utófeltételben az lko ismeretében másképp is megfogalmazható: $lko * lno = n$!

Az erre építő algoritmus:

Specifikáció:

Be: $n \in \mathbb{N}$

Ki: $lko \in \mathbb{N}, lno \in \mathbb{N}$

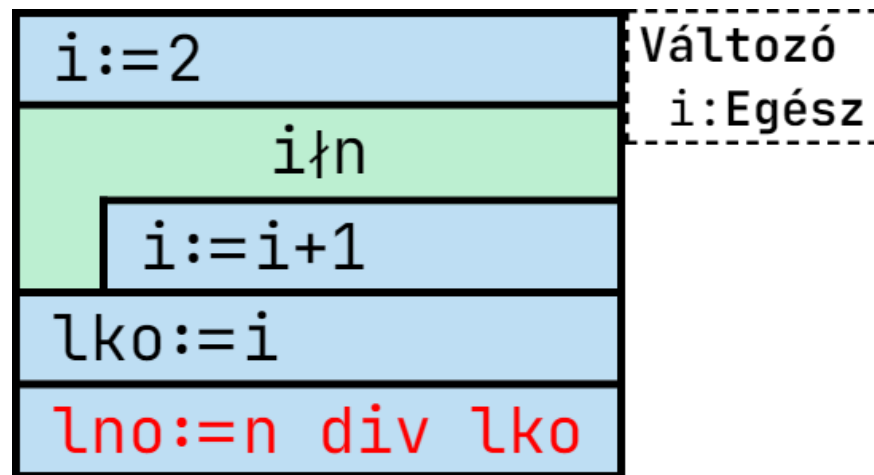
Ef: $n > 1$

Uf: $1 < lko \leq n$ és

$lko \mid n$ és

$\forall i \in [2..lko-1]: (i \nmid n)$ és

$lko * lno = n$

Ciklusok

Feladat:

Határozzuk meg egy természetes szám ($n > 1$) 1-től és önmagától különböző legkisebb osztóját (ha van)!

Specifikáció:

Be: $n \in \mathbb{N}$

Ki: $o \in \mathbb{N}$, $van \in \mathbb{L}$

Ef: $n > 1$

Uf: $van = \exists i \in [2..n-1] : (i | n) \text{ és } van \rightarrow (2 \leq o < n \text{ és } o | n \text{ és } \forall i \in [2..o-1] : (i \nmid n))$

Példa:

$n=15 \rightarrow van=igaz; o=3$

$n=17 \rightarrow van=hamis; o=???$

Ciklusok

Algoritmus:

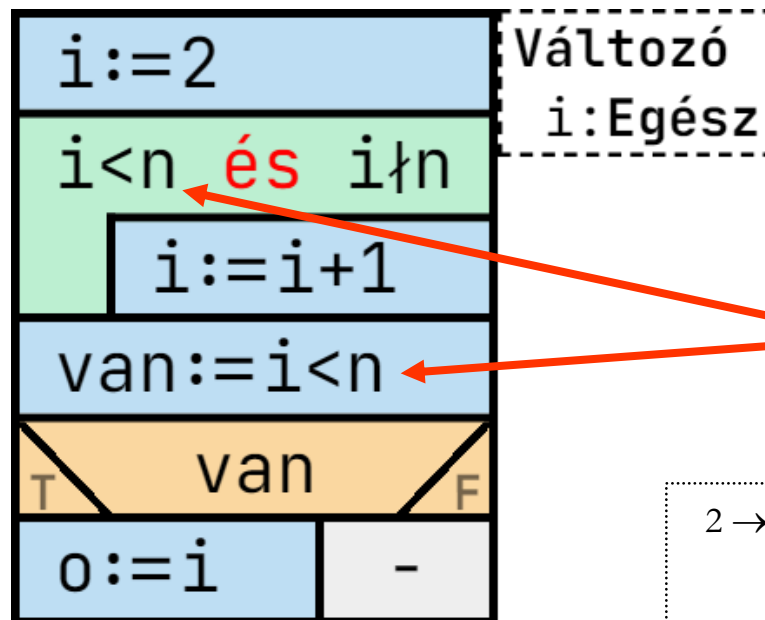
Specifikáció:

Be: $n \in \mathbb{N}$

Ki: $o \in \mathbb{N}$, $van \in \mathbb{L}$

Ef: $n > 1$

Uf: $van = \exists i \in [2..n-1] : (i \mid n)$ és
 $van \rightarrow (2 \leq o < n \text{ és } o \mid n \text{ és } \forall i \in [2..o-1] : (i \nmid n))$

$$i \leq \sqrt{N}$$

$$\begin{aligned} 2 \rightarrow i \leq N \text{ Div } i \leftarrow N \text{ Div } 2 \\ \text{azaz} \\ i * i \leq N \\ \text{azaz} \\ i \leq \sqrt{N} \end{aligned}$$

Megjegyzés:

Ha i osztója n -nek, akkor $(n \text{ div } i)$ is osztója, azaz elég az osztókat a szám gyökéig keresni!

Ciklusok

Feladat:

Határozzuk meg egy természetes szám ($N > 1$) osztói összegét!

Specifikáció:

Be: $n \in \mathbb{N}$

Ki: $s \in \mathbb{N}$

Ef: $n > 1$

Uf: $s = \text{SZUM}(i=1..n, i, i | n)$

$$s = \sum_{\substack{i=1 \\ i|n}}^n i$$

A feltételes szumma értelmezéséhez egy példa:

$N=15 \rightarrow \Sigma =$

$i=1 : (1 | 15) \rightarrow 1$

$i=2 : (2 \nmid 15) \rightarrow 1$

$i=3 : (3 | 15) \rightarrow 1+3$

$i=4 : (4 \nmid 15) \rightarrow 1+3$

...

$i=15 : (15 | 15) \rightarrow 1+3+\dots+15$

Ciklusok

Algoritmus:

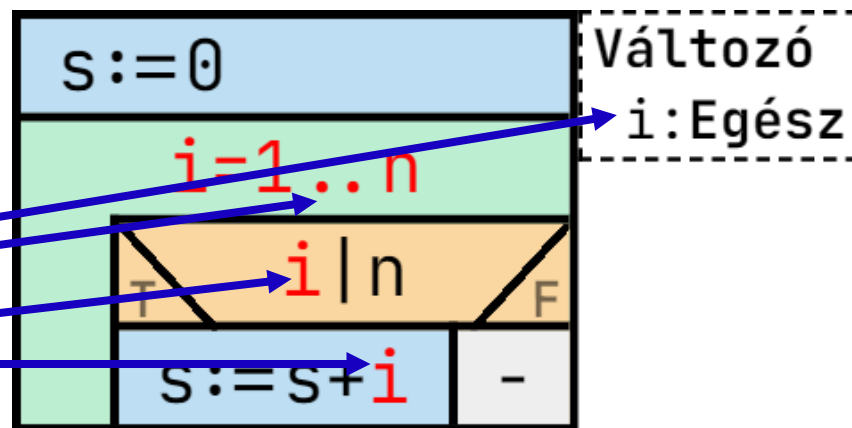
Specifikáció:

Be: $n \in \mathbb{N}$

Ki: $s \in \mathbb{N}$

Ef: $n > 1$

Uf: $s = \text{SZUM}(i=1..n, i, i | n)$

Az s változót nem egy képlettel számoljuk, hanem gyűjtjük benne az eredményt.

Kérdés:

Lehetne itt is \sqrt{n} -ig menni?

Az $s := s + i + (n \text{ div } i)$ értékadással?

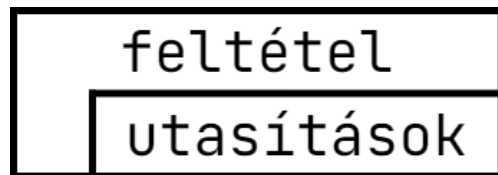
Ciklusok

Tanulságok:

- Ha az utófeltételben \exists , \forall , vagy Σ jel van, akkor a megoldás mindig **ciklus**!
- Ha az utófeltételben \exists vagy \forall jel van, akkor a megoldás sokszor **feltételes ciklus**!
- Ha az utófeltételben Σ jel van, akkor a megoldás sokszor **számlálós ciklus**! (Π is...)
- **Feltételes Σ esetén a ciklusban elágazás lesz.**

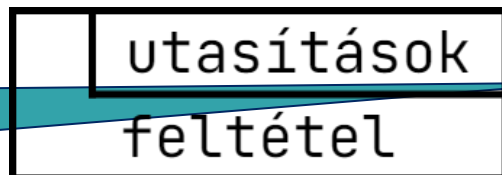
Ciklusok

Feltételes ciklus:

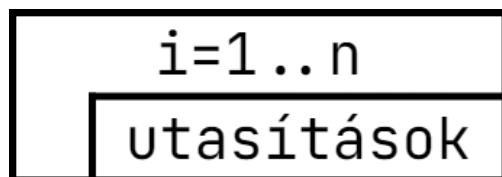
```
while (feltétel){  
    utasítások  
}
```

Tipikus előfordulás: a beolvasás ellenőrzésénél

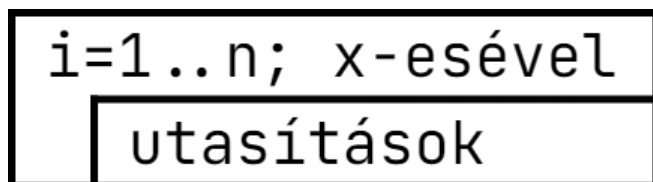


```
do{  
    utasítások  
} while (feltétel);
```

Számlálós ciklus:


```
for (int i=1;i<=n;++i){  
    utasítások  
}
```



```
for (int i=1;i<=n;i+=x){  
    utasítások  
}
```

Kód

```
// 1. deklarálás
int n;
int o = 0;
bool van;
// 2. beolvasás
Console.Write("n = ");
int.TryParse(Console.ReadLine(), out n);
// 3. feldolgozás
int i = 2;
while (i < n && n % i != 0) {
    i = i + 1;
}
van = i < n;
if (van) {
    o = i;
}
// 4. kiírás
if (van) {
    Console.WriteLine("o = {0}", o);
}
else {
    Console.WriteLine("Nincs osztó");
}
```

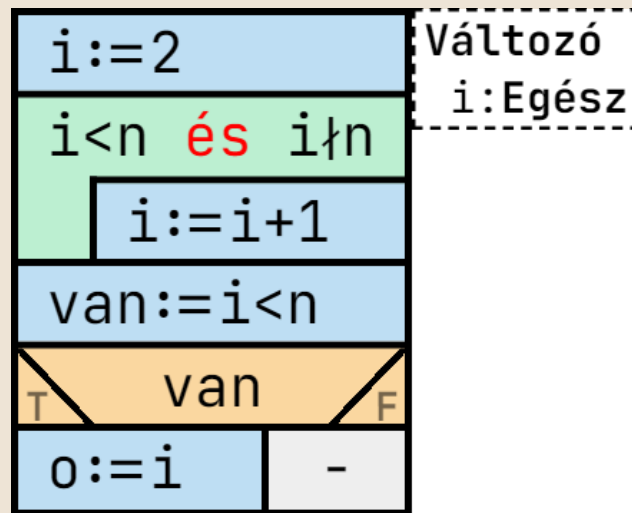
Specifikáció:

Be: $n \in \mathbb{N}$

Ki: $o \in \mathbb{N}$, $van \in \mathbb{L}$

Ef: $n > 1$

Uf: $van = \exists i \in [2..n-1] : (i | n) \text{ és } van \rightarrow (2 \leq o < n \text{ és } o | n \text{ és } \forall i \in [2..o-1] : (i \nmid n))$

Előfeltétel ellenőrzése kódban

Lehetőségek

Be: n [$n > 1$]

```
n = 35  
o = 5
```

```
n = 23  
Nincs osztó
```

- Egyszeri beolvasás

- ha jó a beolvasott adat → feldolgozás, kiírás, vége
- ha nem jó → hibaüzenet, vége
- elágazás

```
n = 1  
Nem jó adat!
```

- Ismételt beolvasás

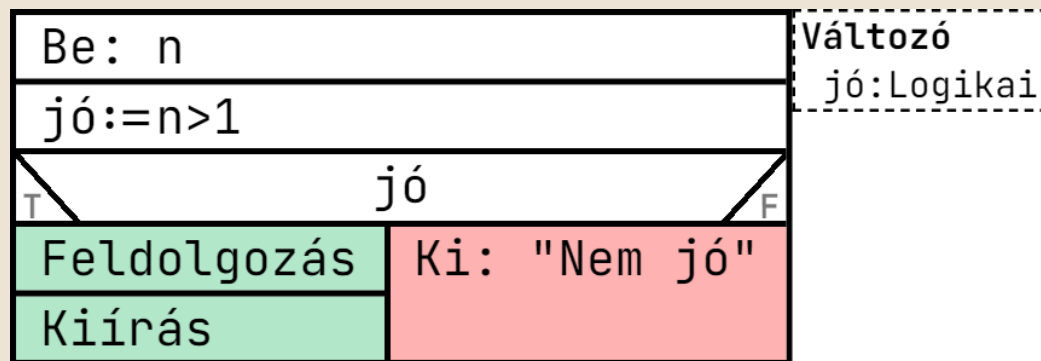
- amíg nem jó a beolvasott adat, addig újra bekérjük
- ciklus

```
n = -1  
Nem jó!  
n = 0  
Nem jó!  
n = 1  
Nem jó!  
n = 2  
Nincs osztó
```

Egyszeri beolvasás

Be: n [n>1]

```
// 1. deklarálás
int n;
// 2. beolvasás
Console.Write("n = ");
int.TryParse(Console.ReadLine(), out n);
bool jo = n > 1;
if (jo) {
    // 3. feldolgozás
    // ...
    // 4. kiírás
    // ...
}
else {
    Console.WriteLine("Nem jó adat! 1-nél nagyobb egész számot kell megadni!");
}
```


Ismételt beolvasás

// 1. deklarálás

```
int n;
```

// 2. beolvasás

```
bool jo;
```

```
do {
```

```
    Console.WriteLine("n = ");
```

```
    int.TryParse(Console.ReadLine(), out n);
```

```
    jo = (n > 1);
```

```
    if (!jo) {
```

```
        Console.WriteLine("Nem jó!");
```

```
    }
```

```
} while (!jo);
```

// 3. feldolgozás

// ...

// 4. kiírás

// ...

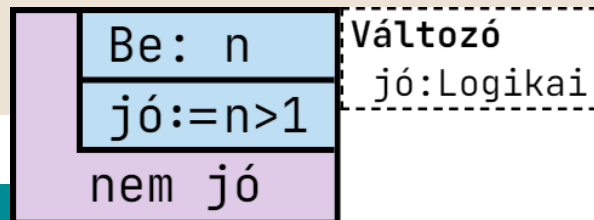
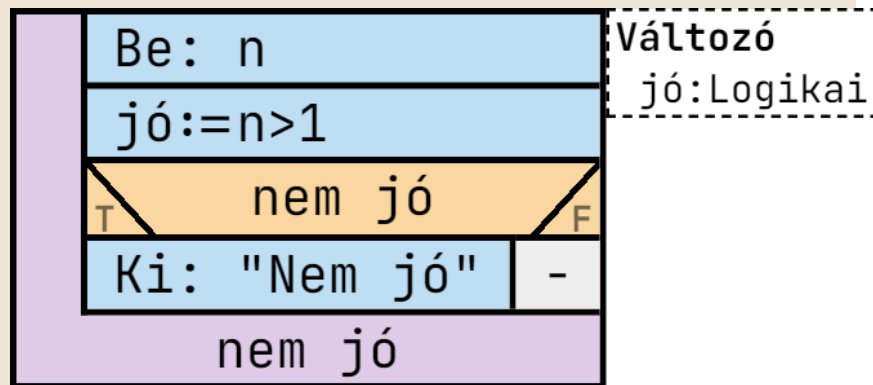
Specifikáció:

Be: $n \in \mathbb{N}$

Ki: $o \in \mathbb{N}$, $van \in \mathbb{L}$

Ef: $n > 1$

Uf: $van = \exists i \in [2..n-1] : (i | N) \text{ és } van \rightarrow (2 \leq o < n \text{ és } o | n \text{ és } \forall i \in [2..o-1] : (i \nmid n))$

Ismételt beolvasás – típushelyesen

```
// 1. deklarálás
int n;
// 2. beolvasás
bool jo;
do {
    Console.Write("n = ");
    jo = int.TryParse(Console.ReadLine(), out n);
    jo = jo && (n > 1);
    if (!jo) {
        Console.WriteLine("Nem jó!");
    }
} while (!jo);
// 3. feldolgozás
// ...
// 4. kiírás
// ...
```

```
n = három
Nem jó!
n = 35ű
Nem jó!
n = 35.3
Nem jó!
n = 35,3
Nem jó!
n = 35
o = 5
```


Összefoglalás

Szekvencia

Algoritmus:

utasítás1
utasítás2
utasítás3

Kód:

```
utasítás,  
utasítás,  
utasítás,
```

Elágazások

Algoritmus:

feltétel	
T	F
utasítások1	utasítások2
...	...

kétirányú

feltétel1	feltétel2	...	egyébként
utasítások1	utasítások2	...	utasítások

többirányú

Kód:

```
if feltétel
    utasítások1,
else
    utasítások2,
```

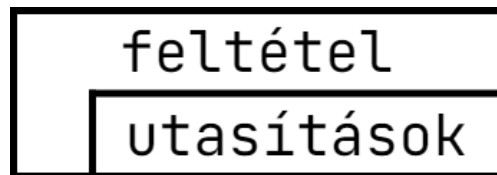
```
if feltétel,
    utasítások1,

else if feltétel,
    utasítások2,

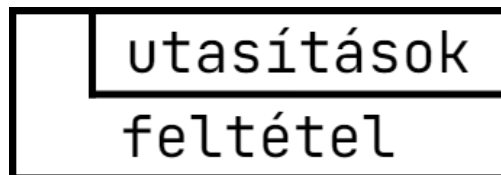
else
    utasítások
```

Ciklusok

Feltételes ciklus:

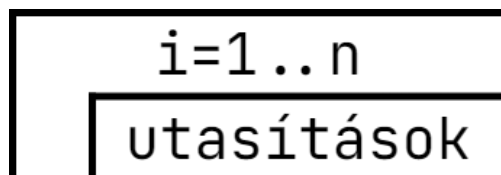


```
while (feltétel){  
    utasítások  
}
```

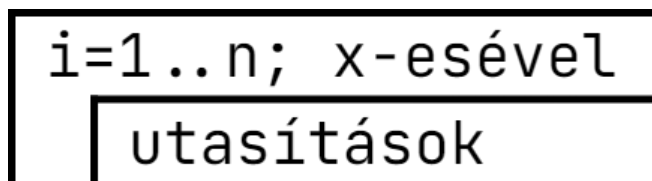


```
do{  
    utasítások  
} while (feltétel);
```

Számlálós ciklus:


```
for (int i=1;i<=n;++i){  
    utasítások  
}
```



```
for (int i=1;i<=n;i+=x){  
    utasítások  
}
```

Ellenőrző kérdések

Kérdések

- Mikor használjunk feltételes és mikor használjunk számlálós ciklust?
- Mi a „filozófiai különbség” a számlálós és a feltételes ciklus között?
- Mi a különbség az előtesztelő és a hátultesztelő ciklus között?
- Hogyan néznek ki pseudokódjai a feltételes ciklusoknak? Add meg az ezeknek megfelelő C# kóddarabokat is!
- Hogyan néznek ki a pseudokódjai a számlálós ciklusnak és az elágazásnak? Add meg az ezek megfelelő C# kóddarabjait is!